

A BÁNYÁSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. Félévre 6 K.
Negyedévre... 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SÍERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
TELEFON 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Választások előtt.

Az elnapolt országgyűlés végnapjait éli. Még pár hét és a nemzet az urnák elé járul. Képviselőket választ. Képviselőket, akiknek ismét öt évre kezeikbe adja az ország sorsát. Reméljük, hogy jobb sors jut osztályrészül az országnak, mint a most lefolyt években. De ha azt akarjuk, hogy reményünk teljesedjék, tenni is kell róla.

A nemzet összességében nem csekély az a szerep, ami a bányásztársadalomnak „osztályrészül jut. Első sorban azért, mert valóban nagy nemzeti vagyon van gondviselésére bízva. Hiszen eléggé bizonyos, hogy minden iparnak a bányászat az alapja. Mitől fejlettebb, előhaladottabb valamely ország bányászata, annál magasabb fokon áll gyáripára. Nem is beszélve arról, hogy a vas és a szén az iparnak az élető eleme és ennél fogva vas- és szénbányászat nélkül ipar egyáltalában nem is képzelhető, a bányászat minden egyéb ága is oly szoros kapcsolatban áll a gyáriparral, hogy önmagától beigazolást nyer az az igazság, hogy minden ipar alapját a bányászat képezi.

Ezen megdönthetetlen igaz tétel mellett már most önmagától fölmerül az az indokolt kérdés, vajjon a bányászat elfoglalja-e tehát az állami életben azt a helyet, amely gazdasági fontossága következtében okvetlenül megilleti? És sajnos, habozás nélkül nemmel kell felelnünk erre a kérdésre.

Ha az állami költségvetésnek a bányászatra vonatkozó tételeit áttanulmányozzuk, mit látunk? Csupán azt, hogy az állami bányászatról történik gondoskodás. De sehol egy cím, sehol egy tétel, amely az általános bányászatot, a bányászatot, mint országos érdekű foglalkozást emelné. Csak meg kell nézni a kereskedelemügyi költségvetést és látni fogjuk a gyáripár előmozdítására előirányzott milliókat. Láttunk országos szervezeteket, amelyek kizárólagos feladata a gyáripár előmozdítása. És láttunk gazdagon dotált előkelő állásokat, szervezve a gyáripár előmozdítása céljából.

Már most azt kellene hinni, hogy egy országban, ahol a gyáripár fejlesztése iránt ily egészséges érzék uralkodik, mindenesetre arányosan kellő méltatásban és gondozásban részesül a gyáripár alapja, a bányászat is. És ime, ennek éppen ellenkezőjét látjuk. A pénzügyminisztérium budgetjében erre egy fillér sincsen felvéve. A szervezett állások kizárólag az állami üzemek vezető és kezelő szervezetei és ezek is oly mostohán rangban és javadalmazásban, mintha valami harmadrendű expozitúráról lenne szó.

És itt eljutottunk ahhoz a körülményhez, a melyre bányászatunk mai inferioris helyzete okadatulva visszavezethető. A bányászat nem nyeri az állami hierarchiában azt a helyet, amely őt joggal és méltán megilletné. A bányászattal foglalkozó szakemberek távolról sincsenek a szakképzettségükkel és munkájukkal arányos állásokban. Nem egyéhiuság kielégítéséről van itt szó, ámbár végtére az, aki az ország gazdasági életében oly fontos munkát végez, mint a bányász, méltán megkövetelheti, hogy egyéni ambíciója oly kielégítést nyerjen, mint pl. a jogászé. De más szempontból játszik ez igen fontos szerepet. A bányászattal foglalkozó szakegyének társadalmi állásának emelése emeli a közvélemény, a társadalom szemében magát a bányászatot. És hogy erre mily nagy szükség van, azt valóban nem kell bővebben kifejtenuk. Mert hiszen sajnos, tény az, hogy nálunk bányászattal csak ötletszerűen foglalkoznak. Az az egy-két virágzó, magas nívón álló bányászati vállalat nem dönti meg ezen állításunkat. Sőt, erősen mellette szól. Mert bebizonyítja, hogy mily egészséges alapja van hazánkban a bányászatnak, ha hogy jó kezekbe kerül.

Kérdés tárgyává lehetne már most azt tenni, vajjon cím és rang, királyi elismerő kitüntetés és egyéb ilyen külső díszek emelhetik-e a bányászatot, emelhetik-e a komoly szakember munkásságát? Ámde a kérdést nem így kell föltenni. A bányászok, a munka és kötelesség emberei és munkásságuk nem függ külbefolyásoktól. Ezek a kül-

sőségek azonban igenis nagy mérvben befolyásolják a munkakedvet és a társadalmi méltatást.

És itt van most már a bökkenő. A magyar társadalom, a magyar közvélemény egyáltalában nem ismeri a bányászatot. Ismer hírből egy-két nagy bányát, olvas néha bányabotrányokat, fájdalom, még többször bányaszerencsétlenségeket, de a bányászatnak nagy, nemzetgazdasági jelentőségéről fogalma sincsen. Nemcsak azért, mert a magyar közvélemény nem igen foglalkozik gazdasági kérdésekkel, hanem azért is, mert a bányászat embereit nem látja ott és azon a társadalmi polcon, mint az állami és gazdasági élet egyéb tényezőit. Pedig mily fontossággal bír, hogy a társadalom minél belteresebb módon megismerkedjék a bányászattal. Mert a helyes alappal bíró társadalmi mozgalmából eredő vállalkozás teheti virágzóvá egy ország bányászatát.

Mindez pedig világosan kijelöli azt a nagy, szinte kötelességszerű feladatot, ami a bányásztársadalomra vár a most közelgő képviselőválasztások alkalmával. Iglió szolgáljon követendő például. Egy ember, de ez az ember igazi férfi, Münnich Kálmán bányász volt az, aki megtörte a közöny veszedelmes kergét. Ezt kövessék a bányavárosok és bányakerületek, oly képviselőket válasszanak, akiknek jelligéje: a m u n k a. Oly képviselőket, akik nem meddő közjogi vitákban, hanem a közgazdaság gyakorlati követelményeinek teljesítésében látják és tudják a haza boldogulását. És akik ismerik a hazai bányászat és bányászok bajait, szakemberek, a bányászat érdekeiért lelkesülő, a bányászat érdekeit szívéükön viselő férfiakat küldjenek a parlamentbe. A gazdasági élet azon szakegyéneire bizzák képviselőtüket, akikről tudjuk, hogy ismerik és elismerik a bányászat nagy jelentőségét és akikről tudjuk, hogy e tudásukat érvényesítik is. Ha így választanak, diadalra juttatják a bányászati érdekeket. A munka férfiaiit küldjék a parlamentbe és így megteremtik az igazi »nemzeti munka« lehetőségét.

A munkások és munkásnők nevelése.

Irta Oczvirk Nándor.

a) A bányamunkások neveléséről.

Az újabb idők ijesztő egymásutánban következő tömeges bányaszerencsétlenségei a világ minden részében állandó elmélyedésre készítetik a szaköröket azon okokra vonatkozólag, amelyek az ilyen csapásokat előidézik, vagy előidézhetik. Egy-egy nagyobb szerű bányacsapás a tudományos és gyakorlati kutatás és kísérletezés lázas munkáját eredményezi. Keresve keressük a jelenségek kapcsolatait, természetét, horderejét, szerepét, kihatásait, hogy fellelhessük a tudomány és gyakorlat együttes

munkája nyomán a védekezés útját és módját, hogy megakadályozzuk az emberi legjobb tudás alapján a természeti erők és ezeknek kibontakozásával létrejövő ismeretlen és ismert jelenségek romboló, gyilkoló hatásait.

Egy körülményre azonban nem figyeltünk eddig. Legalább nem azzal a gondossággal és méltatással, melyet ez megérdemel.

Nem vettük ugyanis észre azt, hogy minden évről-évre a felügyeletre bízott és kötetekre kiterjedően megállapított felelősség csak akkor hozhatja meg a viszonylagos megnyugtató és biztonság érzését, ha maga a munkásság az eddiginél magasabb értelmi színvonalra emelkedik. Amíg nyers, tanulatlan munkások lesznek a bányászati munkánál foglalkoztatva, addig a tudomány megismerése és a legaprólékosabban megállapított rendszabályok sem lesznek képesek a balesetek statisztikáján javítani.

Tudományos haladással párhuzamosan tehát arra kell törekednünk, hogy a bányában foglalkoztatott összes munkaerők rendszeres, állandó és az értelmi színvonalnak megfelelő szakszerű oktatásban részesüljenek.

Nem ringatjuk magunkat illúzióban. Ismerjük a néptömeg diszpozícióját, pszichológiáját és természetét. Tudjuk, hogy a munkások körében predesztinált elemek vannak, akik ellenségei mindennek, ami erkölcsi és értelmi haladást jelent, de ez a felismerés nem mentheti fel az uralkodó polgári elemet, mely a vezetéshez szükséges magasabb kulturális erőkkel rendelkezik, azon ugyancsak predesztinált kötelesség alól, hogy a munkástársadalomra oktatás révén is hasson, hogy ilven uton legalább azoknak a közreműködésére lehessen építeni, akikben megvan a szunnyadó mag a jobbulásra, haladásra képesítő primitív talaj.

Nem ringatjuk magunkat illúzióban az iránt sem, hogy a munkásság szakszerű kiképzetésével a tudomány talán nyerni fog. Szó sincs róla. Tudjuk ni azt mindannyian, hogy a Gondviselés mindig a kiválasztottakra bizza a haladás igazságainak kikutatását és érvényrejuttatását. Amde kétségtelen az is, hogy a tudományos emelkedéssel idővel az ismereteknek bizonyos tömege köztulajdonná válik, anélkül, hogy ez a közkincsé válás ártana a tudománynak. Sőt ellenkezőleg, fejleszti a polgárosodás, a jólét és értelem színvonalát. Hiszen éppen ebben rejlik tulajdonképpen a tudományos munka célja és rendeltetése.

A munkásságnak a kioktatása egyébiránt gazdasági haszonnal is fog járni. Nevelni fogjuk ezzel elmaradott és sokhelyt a bányamunka iránt teljesen tájékozatlan, bizalmatlan, érzéketlen népünket, amely talán szívesen ráadná magát az előtte ismeretlen

foglalkozásra, ha annak természetét, jó kereseti viszonyait már a munkábalépés előtt megismerné.

A bányamunkásnak foglalkozása a vele járó tömördek gyakorlati ismeretek folytán ma már nem az a primitív munka többé, mely talán még azelőtt 50 esztendővel volt. A gépek a szállításnak, az előkészítő műveleteknek, a fejtésnek, a vízemelésnek, a szellőztetésnek, a feldolgozásnak munkálatait gyökeresen módosították és tökéletesítették. A bányászati tudomány modern vívmányai a munkások elé is egészen új munkafeladatokat állítottak. Olyan feladatokat, amelyeket csak úgy tudhat a saját egyéni boldogulása érdekében és a kenyéradó javára megoldani és gyümölcsösíteni, ha a rendelkezésre álló új eszközök, technikai létesítmények rendeltetését jól érti s azokkal helyesen bánni tud.

A munkások szakszerű kiképzetése tehát korszerű, a gazdasági kultúra, a vagyontképzés és a társadalmi erőképzés, szóval a nemzeti munka érdekében lévő.

b) A bányamunkások szakszerű kiképzetésére vonatkozó részletes tanításprogram.

Annak a tanításanyagának a megjelölése, rendszeres összeállítása s annak a határnak megállapítása, melyen túlmenni nem szabad, ha csak nem akarjuk veszélyeztetni a munkások szakszerű kioktatásának elrendelő célt, ez felette nehéz feladat.

Emel a feladatnál két nézőpontnak kell irányadóknak lennie. Az egyik az elemi iskolába járó munkások részére való elemi szakanyagnak a megállapítása, melyet az általános iskolakötelezettség keretében kellene a gyermekekkel közölni és pedig azokkal különösen, akikről tudva van, vagy akikről feltételezhető, hogy az iskola végzése után a bányászati munkát választják kenyérkeresetül. Itt különösen a bányavállalatok telepein lévő iskolák igényeit és céljait kell figyelembe vennünk.

A másik szempont az iskolán kívüli oktatás, különösen a fiatalabb korúak kioktatása.

Ha meggondoljuk, hogy bármilyen oktatás csak akkor hozza meg a kívánt eredményt, ha a tanítást minél fiatalabb koruaknál, vagyis azoknál kezdjük és azoknál folytatjuk rendszeresen és a legintenzívebben, akik zsenge elméjük fogékonyságánál fogva a legalkalmasabb a közlendő anyag befogadására és megtartására, akkor első pillanatra is világos lesz előttünk, hogy a munkások szakszerű kitanítása a leghasznosabban és a legcélravezetőbb módon a bányatelepi elemi és egyéb iskolákban foganatosítható. Hiszen éppen ezeknél az iskoláknál találjuk még a legnagyobb biztosítékát annak, hogy azok a gyermekek, akik ezekből az iskolákból kerülnek ki és munkásszülőktől származnak, a bányamunkára készülnek.

Kézenfekvő tehát, hogy a munkások szakszerű kiképzetésének eredményessége s az oktatással ki-

üzött cél megvalósítása a bányatelepi elemi és ipariskolák tanításanyagának szükségszerű kibővítését, átalakítását követeli. Majdnem azt lehetne mondani, hogy a bányatelepek iskoláinál egészen új iskolai típust kell kifejleszteni.

Az ilyen telepi iskoláknál, vagy azoknál az elemi és egyéb alsófokú tanintézeteknél, amelyek túlnyomóan bányászati iparral foglalkozó szülőök gyermekeit nevelik, de nem telepiek, az előirt tanításanyagot át meg át kell itatni a szakirányu vonatkozásokkal, példákkal, kapcsolatokkal. A gyermekek lelkében állandóan ébren kell tartani azt a gondolatot, azt a tudatot, hogy ők a bányászati munkára készítettek elő s a tanítónak szünetlenül arra kell törekednie, hogy a gyermekekkel megismertesse, a jövő hivatásuk munkakörét, ezt a munkakört velük megszerettesse, a rávaló hajlandóságot a gyermekekben felébressze élessze és tudatosá fejlessze. Az ilyen irányu és módszerű iskoláknál aztán elérhetjük azt, hogy a gyermekek az iskola végzése után bizonyos jótékonyságot szereznek a gyakorlati munkaigények iránt és a szakértelem azzal a mértékével kezdik meg munkájukat, amelyet ma még annyira nélkülözünk bányamunkásainknál.

Ha a bányászati iparral vonatkozásban lévő iskolák a bányászati munka igényeit, követelményeit, szociális kívánalmait és különleges erkölcsi szükségleteit figyelemre fogják méltatni s az ilyen iskolákból kikerülő nemzedék a kellő szakszerű előképzettséggel és érzékkel fog hozzá a bányában részére kijelölt munkához, akkor sokszor elérhetjük azt, hogy a képzett egyének, értelmesebb voltak miatt, megrövidítik az előléptetésre kiszabott várakozási időt. El tudom képzelni, hogy egy kellő szakavatottsággal dolgozó értelmes fiú vagy csillér nem két évi gyakorlat, hanem rövidebb idő múlva lehet csillér, segédvájár, vájár stb. Ily módon eszünk nyernünk az elemi iskolai szakképzés révén a ma sokszor érezhető munkáshiány megfelelő pótlására is.

Természetes, hogy az elemi iskoláknak ily értelmű működése csak akkor hozza meg a kellő sikert, ha maga a tanítóság hivatása magaslatán áll. Ez a hivatottság mindenestre bizonyos fokú szak-képzettséget tételez fel, melyet a bányatelepek és egyéb szakvonatkozású iskolák tanítósága legcélszerűbben úgy szerez meg, ha valamely bányaiskolán részükre szaktanfolyamokat nyitna a kormány. Ha a tanítóság ezen szaktanfolyamok alatt a kellő érdeklődést tanusítana a bányászati munka gyakorlati folyása iránt és éber figyelemmel kísérné a különleges igényeket, akkor a bányatelepi iskolák bizonyára olyan tanítóságra tennének szert, amelyre nyugodt lélekkel bizhatnók a fiatal bányamunkás-generáció szakirányu kiképzetését.

A szakanyag, mely az ilyen iskolákon taníttatnék, az egyes vidékek bányászatának megfelelően különböző lesz. Ahol vasércbányászat van, ott mindenesetre a vasbányászati ismeretek teszik majd a tanításanyag lényegét, ámbar kétségtelen, hogy minden bányászati ágban vannak közös ismeretek, a melyek mintegy általános érvényűek, csupán a különleges bányászati irány nyújt itt-ott eltérő ismereteket.

Az egyes vidékek bányászatának megfelelően tehát lesznek iskolák, ahol vaskőbányászat, szénbányászat, fémbányászat, sóbányászat stb. lesz az illető iparág természetének megfelelően az ismeretanyag lényege.

Hogy a szakszerű oktatás jellege megővassék, könnyíttessék és biztosíttassék, mindenesetre elmaradhatatlan, hogy tankönyvek álljanak a tanítóság és a gyermekek rendelkezésére. Ezeket a tankönyveket legcélszerűbb lesz szakemberekkel, különösen is lehetőleg pedig az illető vidék bányaiskoláján működő szaktanár urakkal megírtni.

(Második rész következik.)

„Titán“ acél a singyártásban.

A különleges acélneműek alkalmazásának mai nap nagy jelentősége van; különösen a szerszámgépeknél használnak most az úgynevezett special acél sok fajtáját, melyek rendkívüli keménységükkel és szilárdságuknál fogva, a szerszámok nagy gyorsaságát és kopásuk elleni hosszú ellenállását lehetővé teszik.

A hidgyártásban és a vasúti felépítmény terén is tért hódítanak az új acélneműek; vashídszerkezetekhez ajánlják a nickelacél alkalmazását, mely nagy szilárdsága miatt kétfős előnyt nyújt, kisebb keresztmetszeteket lehetővé tesz és ezáltal az önsúlyt csökkenti.

Ismert már a mangán-acél használása, vasúti síneggyártásánál. Legújabbán a singyártásban „Titán“ acélt használnak, ha egyelőre csak kísérletképpen is.

A „New-York központi vasut“-nak sok baja volt sintörések miatt, oly helyeken, hol télen 30–40°-nyi hideg előfordul és e miatt azon fáradozik, ezen veszélyforrást elhárítani az által, hogy oly sinek készítését kezdeményezte, melyekhez különleges, szilárd, ellentálló képességű acélból gyártatnak. Ez alkalommal úgynevezett „Titán“ acéllal is kísérletet tett.

Ezen acél azonban nem tartalmaz titánt, miképpen azt a nickel- és mangán-acéllal történő egyforma elnevezésénél fogva következtetni lehetne, melyekhez tényleg bizonyos mennyiség nickel vagy mangán adagoltatik.

Ezen acél inkább csak egy titán-vaskeverékkel állítatik elő, mely keverék a folyékony vashoz hozzá adatik; e mellett a titán a salakkal együtt megint kiválik és az acél titán mentes marad, ha csak ama keverékből nem adatott tulsok hozzá a folyékony „charge“-hoz. A titánnal való kezelésnek az az eredménye, hogy a hőfok a készítés alatt növeltetik és az acél folyósabbá és ez által tömörebbé válik, igen egyforma és léghólyagoktól teljesen mentes marad.

A titán keveréknek eme hozzáadása folytán a salakmennyiség szaporíttatik, tehát a tisztatlanságok nagyobb mennyiségben kiválnak, mint az eddigi eljárásoknál. A foszfortartalom kedvezőtlen hatása, mely tudvalevőleg

az acélt törékenyé teszi, ez által — úgy látszik — elháríttatik. Ilyen módon keletkezik olyan acél, mely nagy szilárdság mellett, nagy ellentállóképességgel bír. Ezen eljáráshoz csekély szénttartalmu acél használtatik.

A „New-York Central“ vasut eddig yardonként 100 fontos (48 km.) sineknél 0.55—0.65% szén tartalmat írt elő, most olyan acélt alkalmaz, mely a 100 fontos sineknél 0.55, a 80 fontos sineknél (39.1 kg.-m) 0.53 és 75 fontosoknál (36.6 kgm.) 0.50% szénttartalommal bír. E mellett egy tömbből (ingot) többet 3 db. yardonként 100 fontos sinek, vagy 4 db yardonként 80 fontos sinekkel és 10 méteres hosszban hengerelni nem szabad. E mellett a tömbök nyomott alakjára súlyt fektetnek; azok hossza ne legyen több mint alapterületük oldalhosszának háromszorosa, mely többnyire 48 cm. hosszú.

A legtöbb titán acélt a „Lackawanna Steel Company South Buffalo“ művei gyártanak. A New-York Central vasutnak a Month Vernoni villamos üzemű szakasza részére már 5000 tonna titán acélsint szállítottak; további 7000 tonnáat a boston—albany-i szakasz számára rendeltek és 2400 tonnáat a pensylvániai vasut erős kanyarlatu szakaszai részére fognak szállítani.

Az eddigi tapasztalatok szerint a titán acél sinekkel igen kedvező eredményeket értek el. Egy nagyon használt keresztvezésnél a Gand Central pályaudvaron New-Yorkban, az oldal kopás 6 hónap alatt egy harmada annak volt, mely azelőtt közönséges sineknél 4 hónap alatt beállott, mi a 2:9 viszonyoknak felel meg.

A mangán acéllal szemben, melynek megdolgozása nagy nehézségekkel jár, a titán acél azon előnnyel bír, hogy éppen olyan könnyen megdolgozható, mint a régiebb általában használt acélneműek. Tudvalevően csak nem régen sikerült mangán acélt hengerelni, eddig ezt önteni kellett és az utólagos megdolgozásnak gyalulás, furás, metszés stb. által alávetni, minek nagyon ellent áll. Azonkívül a titán acél előállítására nem lényegesen drágább, — legalább korántsem olyan mértékben — mint a mangán, vagy nickel acél, melyek elterjedésének a nagy ár utjában áll.

Az öntött acél is a „Titán“ által lényegesen javítottatik, mert a vas merevségét lényegesen befolyásolja, éppen úgy a Chrom- és Nickel-acélnél kedvező eredmények értek el a titán eljárás alkalmazása által.

A titán acél sineken kívül automobil hengerekhez, üregmintákhoz, kovács idomokhoz, hengerekhez, kerekekhez, fogaskerekekhez stb. részint már is használtatik, részint használatra ajánltatik.

Közli H. Ö.

✂ HAZAI HIREK ✂

A Salgotárjáni

Ismét előttünk fekszik a „Salgotárjáni Kőszénbánya Részvénytársulat“ rendez évi mérlege és zárszámadása és ismét csak azt mondhatjuk, hogy a mérleg és a zárszámadás számadatai a vállalat folytonos, hatalmas fejlődését és vagyonosodását igazolják. A vállalat virágzását nem kell immár sem fejtegetni, sem indokolni. Oly közgazdasági tény ez, amely önmaga szól. Oly tény, amely ép úgy megalégedéssel tölti el a részvényeseket, mint az általános közérdekeket is. És mi első sorban az általános közérdek, a hazai bányászattal kapcsolatos nagy gazdasági érdekek szempontjából tartjuk

örvendetesnek a Salgótarjáni folytonos fejlődését, állandó virágzásának biztosítását. Mert minél inkább igaz, hogy a hazai bányászat fejlesztése terén még szinte óriási a teendő, minél inkább igaz, hogy ennél a munkánál mily sok bizalmatlanságot kell leküzdeni: annál jobban kell örülnünk, hogy a kishitűek, a bizalmatlanok, a rosszhiszeműek lefegyverzésére rámutathatunk oly hazai bányavállalatra, mint a Salgótarjáni.

Az 1909. évi december hó 31-én lezárt főzárszámadás adatai a következők:

Vagyon: Beszerzések, építkezések és beruházások számlája: Bányáink értéke Salgótarjában, Kisterennén, Petrozsényben és Vulkánban 11,161,241,45 K. Ingatlanok leltára és anyagok: a) Berendezések, gépek és leltárak 16,840,365,97 K., b) földbirtokunk Salgótarjában, Baglyasalján, Zagyván, Inaszón, Etesen, Petrozsényben, Vulkánban, stb. 1,694,238,85 K., c) letarolásra megvált erdők 977,402,50 K., d) üzemi anyagok 3,183,923,71 K., e) élelmiszerek 515,950,75 K., f) szénkészletek 205,272,24 K., összesen 23,417,154,02 K. Pénztár és értékpapírok: Pénztárkészlet Budapesten 106,780,65 K., pénztárkészlet Salgótarjában és Petrozsényben 134,648,69 K., betétek pénztintézeteknél 4,797,259,55 K., tárcaváltók 10,548,42 K., értékpapírok (magyar koronajáradék, záloglevelek, részvények) 5,446,403,27 K., 64 darab Felső-Zsilvölgyi Kőszénbánya-Társulati részjegy 1,295,406,25 K., letétek értékpapírokban 409,822,27 K., összesen 12,200,869,10 K. **Adóskok:** Hátralékos az 1910. év folyamán esedékes részvénytőke befizetések 6,000,000— K., különböző adóskok (adószámok) 4,480,623,18 K., foglalók és függőszámlák 94,136,61 K., összesen 10,574,759,79 K. A hivatalnokok nyugdíjalapjának értékpapirjai és-ingallaga 2,158,114,85 K. **Főösszeg:** 59,512,139,21 K.

Telér. Részvénytőke 90,000 darab részvény á 200 koronára 18,000,000 K., 20,000 darab részvény á 200 koronára 4,000,000 K., összesen 22,000,000 K. Tartalékok: Leirási tartalék 9,511,144 K., tartalékalap-számla 2,403,675 K., tartalék értékpapírok ártáblóságaért 35,425,000 K., tartalék éves követeléseket 178,000 K., többi tartalék részletek a bejegyzésekre stb. 419,780,52 K., összesen 21,979,758 K. Hitelezők: különböző hitelezők 2,032,516,07 K., a 64 darab Felső-Zsilvölgyi Kőszénbánya-Társulati részjegy hátralévő kamatmentes vételára 411,500 K., letétek értékpapírokban 409,822,27 K., hátralévő munkabérek 1909. december hóról Salgótarjában és Petrozsényben 433,874,31 K., hátralévő osztalékok és részvénytőke visszafizetések 2718— K., az igazgatóság és a hivatalnokok jutaléka 365,961,26 K., összesen 3,656,961,91 K. Hivatalnokok nyugdíjalapja 2,200,497,07 K. Nyereség- és veszteség-számla: Tiszta jövedelem 1909-re az 1908-iki maradvánnyal együtt 3,456,971,36 K. Főösszeg: 59,512,139,21 K.

Nyereség- és veszteség-számla 1909-re. Tartozik. Adókért 1909. évre 480,370,58 K., leírás a gépek, eszközök és egyéb üzletfelszerelések elhasználása folytán beállott értékcsökkenésért 1,000,000 K., a tartalékalap növelését 300,000 K., jutalékért az igazgatóság és hivatalnokok részére 365,961,26 K., **tiszta jövedelem az 1908-iki maradvánnyal együtt 3,456,971,36 K.** Főösszeg: 5,603,303,20 K. Követel. Maradvány 1908-ról 463,319,90 K., értékpapirjaink és takarékpénztári betétek kamatja 254,264,84 K., bányáink bruto-jövedelme 4,885,718,37 K., összesen 5,139,983,21 K. Főösszeg: 5,603,303,20 K.

Dr. Chorin Ferenc. Nem tudjuk, hogy nem-e titkot árulunk el azzal a hírrel, hogy a Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársaság ez idei rendes évi közgyűlése nagy ünnepség alkalma és színhelye lesz.

Illetve még azt sem tudjuk, hogy lesz-e ünnepség; azt azonban tudjuk, hogy maga a tény a Salgótarjánira a legnagyobb ünnepség. Ez a tény pedig nem más, mint az, hogy dr. Chorin Ferenc ez alkalommal éri el 40 éves működésének évfordulóját a vállalatnál. — Van-e ez országban valaki, aki nem tudná, hogy mit jelent dr. Chorin Ferenc működése a Salgótarjánira? Jelenti az ujászületést, a fokozatos fejlődést, a mindinkább erős alapon való gyarapodást, majd a virágzás nagy korszakát, a gazdagodást, a hatalmat. Mindez olyannyira egybeforrott dr. Chorin nevével és működésével, hogy külön csak azért emeljük ki, hogy magunk és velünk a bányásztársadalom büszkélkedjék benne. Legyen még sokáig a hazai bányászat büszkesége.

Schwartz Gyula — bányatanácsos. A körmöcbányai m. kir. bányahivatal vezetője. Olyan helyen van, ahol figyelő szemmel nézi munkásságát az egész magyar fémbányász-közönség. A régi híres körmöci fémbányászat pangását vele akarja megszüntetni a kincstár, hogy zárszámadásaiból végleg eltűnjék az örökkön-örökké ott kísértő deficit. Ő végezteti a Nándor altáró munkálatait, ő rá vár annak befejezése, hogy a körmöci bányák vizeit a Garam vizébe leeresztvén, újraéledjen Körmöcön minden. Egyszerűen az egész híres-neves régi bányaváros felvirágoztatása forog Schwartz Gyula személye körül. És a hozzáfűzött nagy várakozásnak meg is felel. Konstatálta ezt nem kisebb ember, mint maga *Mály Sándor* miniszteri tanácsos, midőn a nyáron Körmöcön időzött. Nemcsak teljes megelégedését fejezte ki a látottak fölött, hanem kifejezést adott azon biztos reményének, hogy a kincstár nagy áldozatkészsége semmi esetre sem fog hiábavalónak bizonyulni. E nehéz, szívós munka miniszteriális elismerése Schwartz Gyula főmérnöknek bányatanácsossá való előléptetése. Az az ember ő, aki bizvást megérdemelte már régebben, ő azonban magántársaságtól lépett át kincstári szolgálatba ugyanazon rangfokozattal, amelyben ott volt s nem úgy, mint ez újabban szokásos. 1879. október 18-ika óta van kincstári szolgálatban s főmérnökké 1900 február 8-ikán lett. Kerek 10 esztendő kellett hát ennek a tehetséges bányászembernek, míg kvalitása, tudása megérdemelt polcra emelte. Ennek oka korántsem a fölismerés, hanem a körmöci fémbányászat sajátos természete, ahol emberére kellett valóban találnia a pénzügyminiszteriumnak, hogy sulyos feladatának megfelelőhessen. Ugy hisszük, hogy Schwartz Gyula kétségkívül az az ember.

Előléptetések. A m. kir. pénzügyminiszter a bányászati körébe tartozó kezelési ágazatoknál alkalmazott műszaki tisztviselők létszámában: *Sántha László* főmérnököt bányatanácsossá, *Laczfalvi Ferencz* és *Szembratovics Sándor* mérnököt főmérnökké; *Chervey Gyula*, *Nracsek Lipót* és *Széki János* segédmérnököt mérnökké, *Burghard József* főiskolai tanársegédet pedig segédmérnökké nevezte ki.

Gymnasium Vajdahunyadon. A vasgyárak központi igazgatósága s Vajdahunyadon létesítendő gymnasium részére hathatós anyagi támogatást helyezett kilátásba. S mivel a támogatást költségvetésileg óhajta biztosítani, a gymnasium fenmaradása is biztosítva van.

Most már megvan minden remény arra, hogy ez év szeptember havában már megnyitható lesz az új gýmnásium, a mely a hunyadi magyarság kulturmissziójának egyik előharcosa lesz.

Az „Északmagyarország“ közgyűlése. Az »Északmagyarországi Egyesített Kőszénbánya és Iparvállalat R.-T.« f. hó 17-én tartotta meg 28. rendes évi közgyűlését, báró csetei Herzog Péter elnöklésével. A közgyűlésen az igazgatóság jelentést tett arról, hogy az üzletmenet a lefolyt évben igen kielégítő volt. Az ipari üzemek szénszükséglete nem csökkent s ha a szállított szén mennyisége mégis némileg mögötte maradt a megelőző év szállítási eredményének, e körülmény kizárólagosan a máv. megcsappant szénkeresletében leli magyarázatát. A társulat bányái könnyűszerrel voltak képesek a támasztott igényeknek teljesen megfelelni és termelése csak az őszi hónapokban volt kocsihány által némiképp befolyásolva. A munkások létszáma az egész múlt év folyamán megfelelő volt. A munkabérekét, főképpen az élelmickek lényeges drágulása következtében, újólag emelték s e körülmény, a bányászattal szembenél szükségelt anyagok drágulásával egyetemben, a termelési költségeknek további emelkedését eredményezte. A termelési költségeknek folyton tartó emelkedését ellensúlyozandó, már huzamosabb ideje munkatervbe vették az összes bányák tökéletes felszerelését a bányászattal ezidő szerint rendelkezésére álló minden technikai kellékkel, valamint az üzemek lehető összpontosítását is, mely programm végrehajtása dolgában az elmúlt évben szépen előrehaladt s annak teljes keresztülvitele a közel jövőben megtörténik. Ami az üzemeket illeti, a nyugati kerületben egy új igazgatósági és irodai épületet emeltek, amelyben műszaki és adminisztratív irodák valamennyien alkalmas módon helyet találtak. Ugyanott, felügyelők számára egy lakóházat és különböző kezelési és raktári célokat szolgáló házakat építettek. Az Albert-aknában két további aknarészt villamos üzemű felvonógépekkel és szivattyúkkal láttak el, miáltal a termelésnél úgy a gyorsabb, mint az olcsóbb lebonyolítás szempontjából, feltétlenül lényeges javulást fogunk elérhetni. A baglyasaljai új akna — 500 méter hosszú lejtőakna — a múlt év folyamán 2642 méternyire haladt és teljes ácsolással és sinekkel látták el. A villamos központ kibővítése által követelt építkezések befejeztettek s a gépberendezések szerelés alatt vannak, hogy itt az üzem előreláthatólag már jövő tavasszal megindulhat. A keleti kerületben még két munkáskaszárnyát és felügyelők részére egy lakóházat építettek, mi által ezen kerületben a kiegészítésként szükségelt építkezések belátható időre befejezést is nyertek. A társulat szénbirtoka egy határos szénterület megszerzése révén örvendetesen gyarapodott. A végrehajtott mélyfurások és kutatások körülbelül 15 millió métermázsányi kiváló minőségű szén létezését állapították ott meg, amely szén, új aknatelep nélkül, a József-akna útján hozzáférhető és lefejthető. A feltérési munkálatok már folyamatban vannak s azok végrehajtása s az itt várandó szénnek annak idején való kibányászása érdekében, a József-aknában egy kisbb arányú villamos erőtelepet létesítettek, amely már a múlt évben üzembe is vétetett. A társulat széneladása ez évben volt 3,831.683

q, az előző évben eladott 4,158.194q-val szemben. A társaság zárszámadásai a következők:

Mérleg-számla: Vagy on: Széntelepek és bányaművek számla. A széntelepek és bányaművek értéke 1,853.259.42 K, Földbirtok-számla. A földbirtok és erdők értéke 164.742.10 K, Épület-számla. A lak-, bányá- és kezelési épületek értéke 1,146.908.38 K, Gép- és leltár-számla. Különböző gépek, bányá- és egyéb ingóságok leltár értéke 1 millió 749.707.04 K, Vasút-számla. A rendes- és keskenyvágányú vasutak értéke 349.412.54 K, Pénztár-számla. Pénzkészlet a társulati pénztárakban Budapesten és a bányáknál 83.052.69 K, Váltó-számla. Cselekvő váltók 209.037.36 K, Értékpapír-számla. Magyar koronajáradék záloglevelek és részvények 2,513.421.95 K, Élelmezési raktár-számla. Az élelmezési anyagok leltári értéke 42.828.46 K, Anyag-számla. Az anyagok leltári értéke 361.812.56 K, Szén-számla. A szénkészlet értéke 29.125.26 K, Átmeneti számla. Függő tételek 44.408.18 K, Betét-számla. Betétek bankintézeteknél 326.923.97 K, Adó-sok számlája. Szénszámla-követelések, előlegek stb. 639.052.19 K. Összesen 9,513.692 K 10 fillér.

T e h e r: Részvénytőke-számla. 20.000 darab részvény 200 koronával 4,000.000 K, Tartalékalap-számla. Tartalék szénkiaknázásért 793.737 K, Értékcsökkenési tartalék-számla. Tartalék a leltár csökkenéseért 3,923.870.94 K, Árfolyamkülönbség tartalék-számla. Tartalék állampapírjaink és kötvényeinkre 8.120.31 K, Kétes követelések tartalék-számla. Kétes követelések tartaléka 28.339.70 K, Bányafeltérési tartalék-számla. Az új feltérások tartaléka 32.117.93 K, Hitelezők számlája. Folyószámlabeli tartozások 173.276.63 K, Munkabér-számla. Bányamunkabérek-1909. december hóra 82.649.92 K, Osztalék-számla. Fel nem vett osztalék 282 K, Átmeneti számla. Függő tartozások 37.511.58 K, Jutalék-számla. Az igazgatóság és tisztviselők jutaléka 47.819.04 K, Nyereség- és veszteség-számla. Tiszta jövedelem 1909. évre az 1908-iki maradvánnyal együtt 385.967.05 K. Összesen 9,513.692 korona 10 fillér.

Nyereség- és veszteség-számla. Tartozik: Költség-számla. Tisztviselők fizetése, lakbér, raktárkezelési és egyéb üzleti költségek 163 ezer 165.11 K, Vasutfentartási számla. Vasutaink fentartása 14.606.70 K, Bányahaszonbér-számla. Haszonbér a bányabéri szénterületek után 3.655.96 K, Adó-számla. Fizetett adók 69.942.50 K, Társuladadakozási számla. Adakozás a társuladának 12.133.16 K, Tartalékalap-számla. Tartalék szénkiaknázásért 40.000 K, Értékcsökkenési tartalék-számla. A leltár értékének csökkenése 320.000 K, Jutalék-számla. Az igazgatóság és tisztviselők jutaléka 47.819.04 K, Tisztviselők nyugdíjalapjának számlája. A tiszta nyereségből kiutaltatott 10.000 K, Mérleg-számla. Tiszta jövedelem az 1908-iki maradvánnyal együtt 385 ezer 967.05 K. Összesen 1, 067.289 korona 52 fillér.

Követel: Szén-számla. Nyers nyereség a szénüzletből 995.895.99 K, Földbirtok-számla. Földbirtokunk haszonbér-jövedelme 3.579.49 K, Kamat-számla. Betét utáni kamat 22.519.94 K, Maradvány 1908-ról 45.294.10 K. Összesen 1,067,289 korona 52 fillér.

Kinevezés. A m. kir. pénzügyminster a nagyági m. kir. és társulati bányaműhöz Papp László segédmérnököt bányamérnökévé nevezte ki.

Az Esztergom-szászvári kőszérbánya részvénytársaság f. évi február hó 25-én fogja XII. rendes évi közgyűlését magtartani a következő napirenddel: 1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1909. évről. 2. A zárszámadosok előterjesztése és határozat ezek felett. 3. Felmentvény megadása az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak. 4. A felügyelő-bizottság tiszteletdíjának megállapítása 1910-re.

A közgyűlés elé terjesztendő mérleg és zárszámados adatai a következők: *Vagyon.* Beszerzések, építkezések és beruházások számlája: Bányák értéke Ujdorogon, Annavölgyön, Csolnokon, Szászváron és Nagymányokon 4.486.074,45 K. Pénztár, értékpapírok és adósk: Pénztárkészlet Budapesten 38.896,64, pénztárkészlet Annavölgyön, Szászváron, Nagymányokon és Nyergesujalun 36.466,—, betétek pénztárkészletnél 8548,65, cselekvő váltók 62.615,41, értékpapírok 371.217,50, letétek értékpapírokban 45.048,—, különböző adósk (szén-számlák) 678.208,13, függő számlák 26.003,96, összesen 1.267.004,29 K. Ingatlanok leltára és anyagok: Földbirtok Ujdorogon, Annavölgyön, Csolnokon, Szászváron és Nagymányokon 71.009,10, berendezések és leltárak 4.610.700,—, üzemi anyagok 369.269,34, éielmi szerek 56.546,22, szénkészlet 52.854,16, összesen 5.160.378,82, főösszeg 10.913.457,56 K. — *Teher.* Részvénytőke: 30.000 darab részvénytőke à 200 korona 6.000.000 K. Hitelezők: Tartalék értékpapírjainak árkülönbségeért 5.623,50, tartalék kétes követelésekért 20.000,—, különböző hitelezők 1.639.007,04, elfogadványok 600.000,—, letétek értékpapírokban 45.048,—, hátralevő bérek 1909. december hóról Ujdorogon, Annavölgyön, Szászváron és Nagymányokon 114.025,99, az igazgatóság jutaléka 16.000,—, összesen 249.370,— K. Értékcsökkenési tartalékalap számla 231.000,—, tartalékalap-számla 5.096,— K. Nyereség- és veszteség számla: 1908-ik évi maradvány 36.587,55, 1909-ik évi nyereség 22.196,18, összesen 58.783,—, főösszeg 10.913.457,56 K.

Pokol Elek mint aranybányász. Pokol Elek nagybányai földbirtokos joggal mondható a legszerencsésebb magyar aranybányásznak, bár igaz, hogy szerencséjének alapja szívós és lankadatlan munka volt. Mint értesülünk, újabban a borpataki Lipót bányát vásárolta meg 512.000 koronáért örökáron. A nagybányai kir. bányakapitányság véglegesen kimondta a Lipót bányatársaság feloszlását. A Lipót bányatársulat borpataki bányája igazán szép összegért kelt hát el. A 128 bányarészvényjegy mindegyikéért kerek 4—4000 koronát fizetett Pokol Elek, ami tanujele annak, hogy nem csinált tőkét bányásztársai szorultságából, hanem a bányát vitális forgalmi értéke szerint értékelte a vásárlás alkalmával.

A nagybánya—láposvölgyi vasut. Nagybánya város, mint a láposvölgyi h. é. vasut engedményesének 100.000 K hozzájárulás iránti kérelmét a minap tárgyalta a vasuti bizottság dr. Vajay Károly polgármester elnöklété alatt. A bizottság tisztán Nagybánya város iránti szimpátiából 25.000 koronát hozott javaslatba. Az új vasuti összeköttetés Nagybányára, hír szerint, gazdasági előnyt keveset nyújt.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete február 13-án tartotta XIX. rendes évi közgyűlését vaskövi Förster Nándor min. tan. egyesületi elnöklésével. A felolvasott évi jelentésből a következőket kiemelni kívánjuk. Az 1907-ik évben megnyilvánult s még az 1908-ik év első felére is átterjedt gazdasági fellendülés az 1909-ik év folyamán hanyatló irányzatot mutat fel. Ennek oka főleg azon *válságos politikai viszonyokban* rejlik, amelyek kihatása csaknem az egész évre kiterjedőleg az üzleti világ minden ágában érezhető volt. Hozzájárult ehhez a középminőségben aluli termés is, nem különben a nyugotról ha-

zánkig terjedő depressió. Ezen három kedvezőtlen factor nyomása alatt kellett iparunknak ezen év folyamán szembesülni, aminek folytán a gyárak egy részénél a gyártás csak redukált üzemmél és csupán a munkások törzsének foglalkoztatása érdekében tartatott fenn. A lefolyt évben is érezte káros hatását *Austria versenye*, amennyiben az osztrák ipar az Ausztriában el nem helyezhető tulproductióját rendkívül olcsó áron dobta piacra hazánkban. Az egyesület az állami támogatásban részesülő vállalatoknak beszerzéseit szigorubbán kívánja ellenőriztetni, nehogy a külföldi beszerzések továbbra is a hazai ipar mellözésével megtörténhessenek. Azon kívül azon álláspontot foglalja el, hogy az Ausztriával fenneálló gazdasági közösség folytán gyáraink termelési viszonyai egészen kivételes megítélés alá esvén, szükséges, hogy a magyar gyárak a közszállításoknál külföldi gyártmányokkal szemben árelőnyben részesíthessenek. Az egyesület azon *külföldi gyárállalatokkal*, melyek az országban csak raktárt tartanak fenn, valamint azon *külföldi gépeket árusító kereskedők ellen*, kik magukat nyomtatványaikon magyar gyárosoknak mondják, ipar kihágás címén panaszt emelt, mely feljelentései eredménnyel jártak, amennyiben az iparhatóság, ill. a felelőbeszélő fórumok az illető cégeket elmarasztalták. *A munkások betegség- és baleset elleni biztosításáról* szóló törvény ellen felhozott panaszok napról-napra szaporodván ezen törvénynek novellális uton való kiegészítése felette sürögősen jelentkezik. *A külföldi utelvelek* késedelmes kiállítására iránt tett panasz folytán Belügyminister ur visszaállította a régi gyakorlatot, hogy az utelvelek gyorsabb kiállítására lehetővé tétessék. Behatóan foglalkozott az egyesület a *szabadalmi törvénytervezettel* s annak tanulmányozásával a bizottság foglalkozik. *A vasuti évesbérlet jegyek* átíratását beszüntető rendelkezés ellen felterjesztés intézvé, kereskedelmi Minister ur ezen rendelkezést megszüntetvé, engedélyt adott arra, hogy a cégek által váltott vasuti éves bérletjegyek az év folyamán a cég egy másik alkalmazottjára egyszer átíratható legyenek. *Nagyméretű különleges gépalkatrészek* szállításához szükséges különleges vasuti teher kocsik beszerzésére irányuló kérelmet keresk. Minister ur kedvezően intézte el, a mennyiben az államvasutakat 2 ilyen speciális kocsi beszerzésére utasította. Az egyesület azon kérelme, hogy engedjék meg a gyáraknak, hogy az állami hivataloknak és államvasutaknak eszközölnő szállításoknál készpénzben vagy értékpapírokban leteendő *kaució* helyett fedezeti váltókat deponálhassanak, tagadólág nyervén elintézt, újólág felterjesztés intéztetett a kereskedelmi kormányhoz, utalván arra, hogy Ausztriában a közhatalóságok megbízható cégektől fedezeti váltókat fogadnak el óvadékképen. *A munkásokra* vonatkozólag a jelentés utal arra, hogy a kebelésben alakult munkásügyi szervezet újabb gyárak csatlakozásával a múlt évben is erősbbödött. A lefolyt évben szervezetett a saját *munkásoközvetítő is*, melyről megelégedéssel konstataható, hogy az teljesen bevált. Ugy egyrészt a munkaadók szorosabb szervezésének, de másrészt a munkásság körében is mindinkább erősbbödő higadtabb és józan felfogásnak tulajdonítható az, hogy az előbb napirenden volt erősszakos és indokolatlan sztrájkok a közelmúltban nagyobb mérvben nem jelentkeztek és bizvást állíthatjuk, hogy az egyesület organizációjának további kiépítése nagyrészt hozzájárult ahoz, hogy a viszonyi munkaadó és munkások között szemmel láthatólág javult. Az állami gyáraknak a magániparral szemben támasztott versenyére, valamint az államvasuti és az állami intézeteknek megrendeléseinek a magánipar és az állami gyárak közötti méltányos felosztására vonatkozólag, több ízben kifejtett álláspontját továbbra is fentartja. A jelentés felemlíti azon tevékenységet, amelyet az egyesület az egyes törvénytervezetek megvitatásánál és véleményezése körül kifejtett. Gyorsabb elintézés érdekében azonban helyesebbnek tartaná, ha a keresk. kormány-eziránti felhívásait nem a Kereskedelmi és iparkamara utján, hanem közvetlenül intéztetné hozzája. A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségében való képvisellettal a közgyűlés Braun Jenő és Szalzer Lajos igazgató urakat bizta meg. Hírlapírók nyugdíjintézetének 600.— korona, Műegyetemi segéyegyletnek 100.— korona összeget szavazott meg. Ezután a közgyűlés Braun Jenő igazgató ur indítványára jegyzőkönyvi köszönetet mondott vaskövi Förster Nándor min. tan. urnak elnöki minőségében kifejtett odaadó sikeres tevékenységéért, ugyszintén Blazek Antal helyettesvezértikárnak, valamint az egyesület gazdáinak. Ezután a választások megjeltevén, megválasztatott: *elnökké:* vaskövi Förster Nándor min. tan. *alelnökké:* Asbóth Emil min. tan. és Thal

Zsigmond udv. tan., *gazdává*: Polnai Sándor, *kelyettes gazdák*: Eisele Ödön és Fényi Béla, *választmányi tagok*: Baumgarten Henrik, Herczegh József, Hofherr Albert, Kaufman Berthold, Kögler Gusztáv, Kühne Károly, Láng László, kelenföldi Röck István, Strasser Gyula és Vajda Béla egyesületi tagok; *számvizsgálókká*: kelenföldi Röck Gyula és Salzer Lajos.

16 kg.-os aranyelet. Az egykor elhanyagolt sztanizsai aranybányákban a bérlők az utóbbi időben állítólag tizenhat kiló aranyat leltek. A bányák tulajdonosa a „National-bank für Deutschland“ a hír vétele után a bányákat zár alá vétette. Az utolsó „nagy“ aranyelet hazánkban a muszári volt (58 kg.).

Sodrony kötélpálya engedélyezés. A kereskedelemügyi m. k. Miniszter ur 6824/LII. 1910. számú leiratával a „Köszvényi Kőszénbánya Részvénytársaság“-nak Szolnok-Doboka vármegye Szalora község határában fekvő kőszénbánya telepétől kiindulólág a kiskeresztesi bányatelep érintésével és a Szamosvölgyi Vasut Szurdok állomásához csatlakozólág vezetendő sodrony kötélpályára az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Ujabb szénélet Hunyadvármegyében. Puj vidékén — mint lapunknak ujabb ismételtent jelentik — nagyobb szénmennyiséget tartalmazó erre bukkant egy kutató. Az eddig talált erek 90, 100, 130, 150 centiméter vastagok, de valószínű, hogy a kutatás sokkal gazdagabb erekhez fog vezetni. A szén minőségét a vizsgálat 5300 kalóriában állapította meg.

Dinamitrobbanás Villányon. Blau Rezső mohácsi vállalkozó villány-kövesdi bányájában egy rozoga tűzhe-lyen 8 nedves dinamittöltényt melegített két munkás. A kályha szélére az egyik odatámaszkodott. A dinamittöltények hirtelen fölrobbantak. Toponár Ferenc ivánbattyáni 36 éves nős többgyermekes köfajtót, a fölhismerhetlenségig elpusztította a robbanás. Társát, Armbruszt Jánost, villánykövesdi illetőségű munkást, aki a robbanás pillanában a kunyhó mögött tartózkodott, életveszélyesen megsebezte. A fakunyhó, melyben a végzetes robbanás történt, eltűnt a föld színéről.

Egy kohófelvigyázó gyilkosság gyanuja alatt. Kocsis Mihály fernezelyi kohófelvigyázót — mint lapunknak Nagybányáról jelentik — gyilkosság, illetve gyilkosságban való bűnrészség gyanuja miatt letartóztatták.

Öngyilkos bányász. Gavrilla Miklós 42 éves bányász f. hó 13-án lakásán szerelmi bánatában melibe lőtte magát s nyomban meghalt.

A Schlick-féle vasöntöde és gépgyár r. t. 1909. évi mérlege szerint volt a brutto-jövedelem az áruszámlán 1,593.193 K, adómentes kamatjövödelem 23,379 K, kétes követelésekből befolyt 6436 K, miből a leírásokra fordított 150.000 K és a költségek levonása után az előző évről áthozott 33.028 (+ 3355) K-val együtt 430.644 (+ 8529) K a tiszta nyereség, a miből — mint már jelentettük — az idén is 28 K = 7% osztalékot fizet, úgy mint tavaly. — A mérleg 1909 dec. 31-ével így záródik:

Vagyon: Gyári telep 2,316.047, gépek 2,234.118, szerszám 107.243, biztosítás 9286, iroda és raktárberendezési számla 1, minták számlája 1, fuvarozási számla 1, együtt 4,666.698, áruk és anyagok 2,116.380, váltó 341.751, pénztár 35.877, értékpapír 268.434, vasgerendákat árusító r. t. részvényei 34.000, adósok 3.745.143, együtt 4,325.207, összesen 11,108.285 K. — Teher: Részvénytöke 4,000.000, tartalékalap 523.115, gépek értékeszállítási tartaléka 1,150.000, gyári épületek érték-

leszállítási tartaléka 800.000, együtt 2,475.115, elfogadvány 2,327.707, osztalék 3155, hitelezők 1,871.662, nyereség 430.664, összesen 11,108.285 K.

Egy kórház ünnepe. A zólyombrézói m. kir. vasgyári kórházat a mult év őszén Allender Henrik főbányatanácsos közbenjárására teljesen renoválták és új műszerekkel szerelték föl. Dr. Kolczonay István, a brézói vasgyár buzgó főorvosa Allender Henrik főbányatanácsos arcképét a kórház számára megfestette. Január 16-án délelőtt 10 órakor a kórház felavatási ünnepélye keretében ünnepelte a vasgyár tisztikara Allender Henrik főbányatanácsost. 10 órakor vonult be a vasgyár tisztikara a rendelőszobába, ahol Allender Henrik jól sikerült képe függött. Dr. Kolczonay főorvos szép beszédben üdvözölte az ünnepelt főbányatanácsost, aki a kórház tökéletesbbitése körül kifejtett tevékenységével ujólág bizonyoságot tett arról, hogy milyen humánus szellemben gondolkodik a vezetése alatt álló intézményekről. Allender főbányatanácsos meghatva mondott köszönetet a nem várt óvációért, majd a főorvos kalauzolása mellett az egész társaság megtekintette a kórház új berendezését és felszerelését. Azután dr. Kolczonay reggelire látta vendégül a megjelenteket. A lakomán, mely délután 2 óráig tartott, dr. Geduly Árpád Allender főbányatanácsosra, Marek Károly főmérnök pedig dr. Kolczonay István főorvosra mondtak felköszöntőt.

Dinamitrobbanás. A salgótarjáni bányatársulat keleti bányájában a robbantási munkáknál dolgozó Grünwald János bányamunkás vigyázatlanul bánt el a dinamittal, mely felrobbant és a szerencsétlen ember felső testét darabokra tépte. Özvegyet és négy árvát hagyott hátra. — Ugyanezen kőbányának (a villányi vasutállomáshoz közel eső részében ujabb halálos kimenetelű szerencsétlenség történt, Keller György 34 éves nős köfajtót lezuhanó kőzet halántékon érte és rövid kínlás után meghalt.

Vajjon a kőbányák miért nincsenek bányakapitányügyi szoros ellenőrzés alatt? Avagy ott csakugyan nincs semmi veszély?

Betétszerkesztés Fernezelyen. Alsófernezely, Felsőfernezely és Alsóujfalu községek teilekkönyvi betéteinek szerkesztésére kirendelt bizottság helyszíni eljárás végett (egyelőre csupán az azonosító eljárás végett) 1910. évi március hó 10. napján jelenik meg.

Bányászsors. Péntek délután rémes szerencsétlenség történt a cebei kőszénbányánál. Sipos Lázár bányamunkás nem tudni mi okból, behajolt az aknaszájában épen akkor, amidőn a kosár megindult. Nem volt már ideje visszaugrani, mert a kosár elkapta fejét és leszakította.

A Vulkan gépgyár r. t. igazgatósága elhatározta, hogy a közgyűlésnek 9 K = 4¹/₂% osztalék kifizetését fogja javasolni, úgy mint tavaly. Uj számlára 86.741 (—4914) K-t visznek át.

A m. kir. drótkötélgyár Szelaknán. (u. p. Hegybánya. Hontmegye), most tette közzé 1910. évi árjegyzékét. Különös tudni valók: Megrendelések „M. kir. bányahivatal Selmechánya (Hontmegye)“; pénzküldemények pedig „M. kir. bányakerületi főpénztár, Selmechánya“ cím alatt küldendők. Magán megrendeléseknél a kötél hozzávetőleges

értékének a megrendeléssel egyszerre küldendő, a hátralékos rész a számlának előlegés beküldése mellett, utánvéttel egyenlítendő ki. A kincstári művekre nézve a fennálló rendeletek értelmében, a szokásos elszámolás követetik. Megrendeléseknél elegendő a drót minőségét (csupasz, vagy horgonyzott vas- illetve acélról) vastagságát (illetőleg számát) és a kötél számlának számát megadni. Ha a kötelek kenése, vagy a kötélvégek kapcsokkal való ellátása kívántatnék, kérjük ezen kívánatnak a megrendelésben kifejezést adni, különben kenés és kapcsok nélküli köteleket szállítunk. A kötélgár üzemzetősége a legnagyobb készséggel szolgál minden idevágó felvilágosításnál: készségesen meghatározza a megrendelő fél céljának leginkább megfelelő kötelet, mely esetben a követendő kötelek szükségesek. Független szállításkor 1. A kötélgár átmérője és kötélkörnyék átmérője. 2. A kötélgár átmérője a rakomány, szállítókos és csille mérete. 3. A kötélgár magasság (a kötélgár környék csapjától a kötélgár végéig). 4. A kötélgár sebessége. Vaspályán való vagy átviteltetésnél: 1. A kötélgár környék és kötélkörnyék átmérője. 2. Az átviteltetés a terhelt csillék száma. 3. A rakomány súlya. 4. Egy íves csilléknek a súlya kerekkel együtt. 5. Egy íves csilléknek a súlya kerek nélkül. 6. A kerek átmérője. 7. A átviteltetés átmérője. 8. A pálya vázlat és leírása. 9. A szállítási kötélgár sebesség. Kötéltranszmisszióknál: 1. A kötélgár környék átmérője. 2. Az átviteltetés környék száma. 3. A kötélgár sebesség. 4. A transzmisszió vázlat.

✂ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✂

Változások cégeken belül. A „Marcheggi gépgyár és vasöntőde Sonnenschein Miksa” cégtől, melynek főtelepe Marcheggban, főtelepe pedig Budapesten van, Sonnlechner Oszkár cégvezető kilépve, a jogosultságának megszűnése törvényszerűleg bejegyeztetett. A „Beck Károly aknamélyítő és bányamunka vállalkozó” cég, melynek főtelepe Budapesten van, Book Ernő-barmeni lakost önálló cégvezetői jogosultsággal ruházta fel.

Kovács-szenek Magyarországon. Előző számunk vezércikkében inter parenthesis kovács-szenekről is szólunk, említvén, hogy a pécs-szabolcsi bányákban termelt kovács-szén megállja helyét a rossitzai, általánosan használt kovács-szén mellett. Ugyanazon cikkünk végéről nyomdai okokból kimaradt egy függelék, amelyben a kincstári szénbányák termékére e szempontból külön felhívtuk volna a köz figyelmét. Lapunk olvasóságáról tesz tanúságot, az a körülmény, hogy már is kaptunk ez irányban figyelmeztelést. Egy kőszén-nyereskedő olvasónk írja ugyanis hozzánk a következő sorokat:

Van szerencsém b. tudomására adni és kérem ezt b. lapjának legközelebbi számában is közölni, miszerint ezenkívül még a komlói bányában, amely a pécs-szabolcsi bánya szomszédságában van és jelenleg a kincstár tulajdonát képezi, szintén kifünő minőségű kovács-szén termelnek, amely éppen úgy van osztályozva, mint az osztrai szenek és kálorikus tartalmára nézve a pécs-szabolcsi szénnel egyenlő, 6000—7000 kall., és így hőfokára nézve az osztrai szénnek semmivel sem áll mögötte.

Számos évek óta foglalkozván az osztrai, mint a belföldi szenek eladásával azon meggyőződésre jutottam, hogy a magyar szén használata ellen sem-

akadály sem forog fenn és ez tisztán csak attól függ, hogy az iparosok a szén sajtóságát és kezelési módját megismerjék és kitapasztalják.

Uj brikettgyár. Magyar brikettgyár részvénytársaság címen uj brikettgyár alakult Budapesten. A gyár voltaképpen egy berlini brikettgyár budapesti expositurája lesz és érchulladékokal fog csak feldolgozni, alighanem Pükner és Székely-féle erzsébfalvai most meginduló, félben levő gyártelepen. Az uj brikettgyár Rónay Károly berlini mérnök szabadalma alapján fog dolgozni, azaz egyelőre csak e szabadalom kihasználási jogát akarja megszerezni a berlini jogosultaktól. Persze ő is tagja a társaság igazgatóságának, valamint Söpkéz Sándor, Láng Gusztáv, ifj. dr. Chorin Ferenc, Pfeifer Ignác, Dezsényi Gyula, dr. Fürth Hugó, Klauber Ödön, Rónay Arpad és Fürth Gusztáv. A társaság alaptőkéje 150.000 korona, mely 750 darab, egyenként 200 korona névértékű, névre szóló részvényre oszlik.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

A föld acéltermelése 1907-ben.

	Érték koronában	A világter melés%-ban	A nyersvas term. %/o-ban
Magyarország	397.665	0.801	94.75
Bosznia	29.232	0.059	64.02
Ausztria	768.103	1.547	62.84
Belgium	1,185.669	2.389	86.18
Kanada	515.200	1.038	93.57
Franciaország	2,371.377	4.778	71.55
Németország	11,135.085	22.433	90.58
Olaszország	109.000	0.220	60.24
Oroszország	1,763.000	3.552	65.42
Spanyolország	251.600	0.507	79.79
Svédország	351.900	0.709	58.19
Angolország	6,565.670	13.228	63.87
Egyesült-Államok	23,772.506	47.893	92.48
A többi állam együtt.	420.000	0.846	64.62
Az egész világ össz.	49,635.998	100.00	—

A föld vastermelése 1907-ben.

	Nyersvastermelés ezer mm.	□ kmt.-ként fejenként
Magyarország	4.402	13.55
Bosznia	489	9.60
Ausztria	13.835	45.11
Anglia	100.826	320.76
Belgium	14.279	484.77
Egyesült-Államok	261.938	27.80
Franciaország	35.889	66.90
Kanada	5.904	0.66
Németország	128.731	238.10
Olaszország	1.489	5.20
Oroszország	27.682	5.13
Spanyolország	3.850	7.74
Svédország	5.350	10.76
Többi államok	6.250	—

NYILT-TÉR.*)

Per egy szabadalom körül. Bányászati szakköröket érdeklő szabadalom-sértési pert tárgyalt nemrégiben az elberfeldi (Németország) törvényszék. A panaszos *Eisenbeis* réselőgép-szabadalomtulajdonos volt, aki Klüpfel Hermann barmeni mérnök ellen feljelentést tett egy, az ő szabadalmát képező *Ausztriában* eladott emelő és réselőgép előállítására és eladása miatt. A tárgyaláson ítéletet nem hoztak, mert a felek kiegyeztek. A kiegyezés szerint alperes kötelezte magát 1000 márka esetenkénti poenále mellett arra, hogy többé ilyen gépet nem gyárt, kötelezte magát a per összes költségeinek viselésére, valamint Eisenbeisnek való kártérítés fizetésére. A polgári per útján Eisenbeisnek még joga van kártérítést követelni. Érdekes a dologban, hogy a kártérítés iránti keresetbe a *Magyarországba* szállított réselőgépek is bevonattak. Mindenkit figyelemztetek tehát, hogy a „*Duisburger Maschinenbau-Actiengesellschaft* ezelőtt *Bechem et Kretman, Duisburg am Rhein*“

kivételével egy cégnek sincsen joga ezeket a réselőgépeket gyártani, valamint a bel- és a külföldön árusítani. Ezért mindenkit, aki ilyeszerű gépeket gyárt és szabadalmamat megsérti, a szabadalmi törvény 35. és 36. §§-ai alapján bíróság elé fogok állítani.

Saarbrücken, 1909. november 25.

Eisenbeis Frigyes.

A magyarországi jog tulajdonosa:

Schember Frigyes,
Budapest, VI., András-ut 50.

Tudomásomra jutott, hogy különböző közefurógépgyárosok még most is sértve az én

121.797. számú szabadalmamat

réselőgépeket gyártanak, dacára az 1908. évi július 4-én és az 1909. évi május 5-én kelt bírósági határozatoknak. Ezek a határozatok tisztán és világosan megállapítják, hogy én 121.798. számú szabadalmammal védett és használt közefurógépek, amelyek réselőgépek gyanánt használnak és amelyek részint fesszótéllal ellátott közefurógépek, részint oly gépek, amelyek el vannak látva oly szerkezettel, mely lehetővé teszi, hogy a munka alatt fogaskoszu, emeltyű, vagy ezzel egyenértékű gépelemek alkalmazásával a gép munka közben elfordítható, — mindezek az én szabadalmamba ütköznek és azt sértik.

*) E rovatban foglaltakért nem vállal felelőséget a szerkesztőség.

Ércmosómestert keresünk,

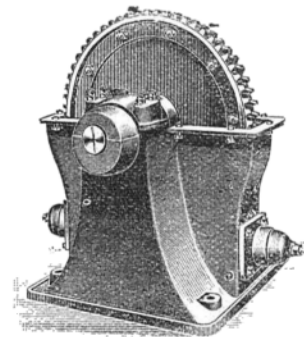
ki bányaiskolát végzett, érceknek lökő és forgó széreken való feldolgozásában teljes jártasággal és önállóan dolgozni bír és katonai kötelezettségének már eleget tett.

A pályázatok iskolai és szolgálati bizonyítványokkal, illetve azok másolataival, valamint egy a pályázó testi épségét igazoló orvosi bizonyítvánnyal szerelendő fel és annak felemlítésével, hogy pályázó jelenleg mily javadalmazással bír, esetleges alkalmaztatásnál mily fizetési igényeket támaszt, mily nyelveket beszél és ír és nős-e vagy nőtlen, „A szabadalmazott oszt-rák - magyar államvasut-társaság bányafelügyelősége Anina (Krassó-Szörény megye)“ címre küldendő.

(B 294/11)

Zahnradfabrik Augsburg

(Vormals Joh.
Renk A. G.)
AUGSBURG.

Szállit minden fajta fogaskereket bármily formában és nagyságban, különösen komplett gyorsaság-mérsékelőt.

Képviseli Wilhelm Jokel, Wien, Castellezgasse 2.

(B 296/7)

**Magyar Biztonsági Robbantószer Részv.-Társ.
„TITANIT“ (Ceipek-féle rendszer.)**

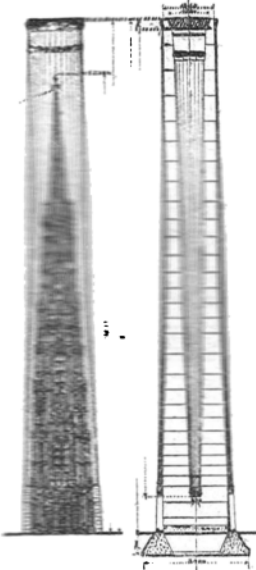
Kitűnő magyar gyártmány. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás és nyomás iránt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztési képességére nézve az eddig ismert összes brizáns robbantó anyagokkal versenyez. Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen. Használata korlátozatlan. Szállítható bárhová, bárhogyan és bármikor. Bárhol készletezhető. A „Titanit“ ára a robbantószernek napi árát sohasem fogja túlhaladni. A „Titanit“ előnyeit igazoló kísérleteket kívánatra költségünkön végeztetjük.

Központi iroda és eladási hivatal: **Budapest, V., Mérleg-utca 3. szám.**

(B 292/6)

Felső ipariskolát végzett, gyárberendezési rajzokban jártas műszaki rajzoló, aki kisebb szerkesztéseket önállóan is képes végezni, azonnali belepésre kerestetik. Fizetés havi 110 korona, természetbeni lakás, fűtés és világítás. Ajánlatok az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársasághoz Lupinyba (Hunyad megye), intézendők.

A kémény a német „Stiefenschicht”-hez viszonyítva.

**A világ
legnagyobb
kéménye!**

CUSTODIS ALPHONS
BUDAPEST, VII.,
ROTTENBILLER-Ú. 1

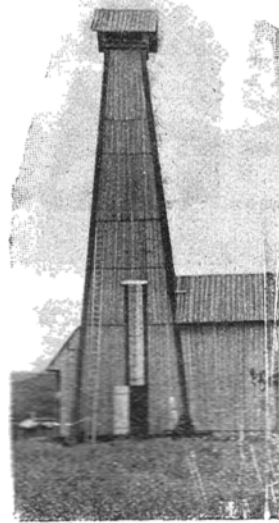
Kémények, ipari-
kemencék, kazán-
befalazások

(B. 186/52)

Mélyfurásokat

elvállal és furóeszközöket szállít:

ALBERT FAUCK & Cie

III/2. Vordere Zoll-
amtstrasse No. 11

■ **WIEN.** ■

Magyarországi
képviselő:

Herzog ■■

■■ **Ödön**

okl. mérnök

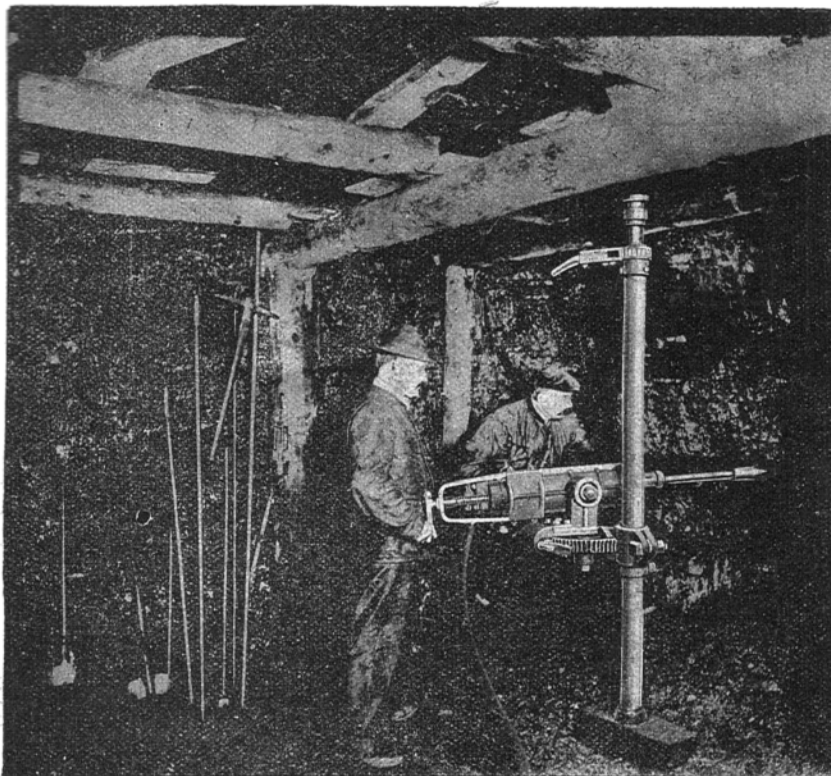
BUDAPEST

Erzsébet-körút 26.

TELEFON 104-07.

(B. 282/52)

Szabadalmazott „Eisenbeis“ réselő- és hasítékvágógép.

Magyar szabadalom 21,482.

Magyar szabadalom 22,487.

Kizárólagos engedélyes

Magyarország részére:

Schember Frigyes

Budapest,
VI., Andrásy-ut 50.

(B. 238/44)

Lapp Henrik-féle Mélyfurások, Bányatelepek és Mélyművek Magyar R.-T.

Mélyfurások Kútfurások

Iroda: V., Báthory-utca 3. szám.
Telefon 114-16.

BUDAPEST

Gyár: X., Kőbányai-út 45. szám.
Telefon 152-72.

Gyémánt furás. Véső furás. ○ ○ ○ ○ ○
Mélyfurások kivitele. Szén, érc, kősó, kálics furások. Sósvíz, földolaj, földgáz, szénsav, ásványvíz és mindenemű kútfurások. ○

Még a legmélyebb furásnál is a legmesszebbmenő jótállást vállalunk. ○ Eddig 800 mélyfurás készült 1512 m. mélységre a Lapp-féle szabadalom szerint. Legjobb hírű ilyenmű vállalat. ○ ○ ○ ○ ○

(B 28 /1)

FELLNER LEO

műszaki papírgyára

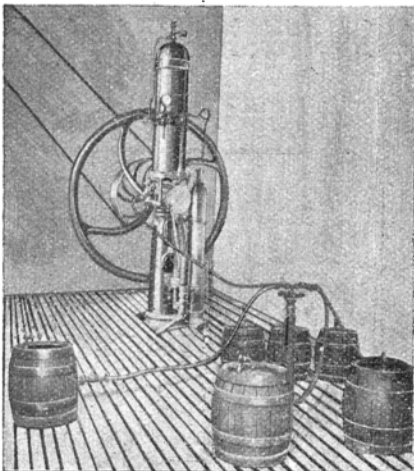
BUDAPEST, Váczi-ut 4. szám.

Telefon 28-48. Sörgöncim: Positiv, Budapest.

Saját gyártmányú FÉNYMÁSOLÓPAPIR és VÁSZON, MÁSOLÓPAPIR, VIASZ és CREÁT-PAPIR. TELJES FÉNYMASOLATI BERENDEZÉSEK. FÉNYMÁSOLATOK. JERTAGRAFIA. AUTOGRAFIK.

Fénymásolatok sürgős esetekben, esetleg az esti órákban is villanyfény mellett készülnek

(B. 197/43)

Szikvizgyártóberendezés

hordókban

való kimérésre.

(Ugyanez palackokban való kimérésre is alkalmas)

Szállitva

Weiss Manfréd fémárugyárának,
Csepel:

(B 247/50)

Fontos munkásjóléti intézmény!

Bányák és ipartelepeknek saját üzemű szikvizgyártó-berendezésekkel

való berendezése.

Tessék 51. sz. árjegyzékünket kérni! □ Elsőrendű referenciák

Dr. Wágner és Társai

Egyesült Gyárak mint Betéti Társaság,

Budapest, IX. ker., Tinódy-utca 3.

Szikvizgépek, szifonok különlegességi gyára.

Referenciák:

Bosnische Ammoniak-Sodafabrik Act.-Ges., Lukavac,
Bosnische Holzverwerthungs-Act.-Ges., Bosnisch-Brod,
Diósgyőri m. kir. Vas- és Acélgár alkalmazottai fogyasztási szövetkezete, Diósgyőr,

Ganz és Társa, Budapest,
Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának, Budapest, X., Kőbányai-ut 21.
M. kir. vasgyár, Zólyombrezó,
Skodawerke Act.-Ges., Pilsen,
Witkowitz Steinkohlen-Bergbau Act.-Ges. Witkowitz, stb.